

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

k dnevnih dogodkom in vprašanjem

Kjer ni pomagala beseda in argument — je pomagala ekonomska kriza, ki ne pozna idealizma in idealističnih argumentov.

V Grand Rapidsu, Mich., je mestna občina odprla javno kliniko za kontrolo porodov. Omožene ženske, ki so na pomožni listi, so poslani tja po informacije šest tednov po porodu in informacije nič ne stanejo.

Tu imate manifestacijo navadnega zakona ekonomskoga determinizma v najpreprostejši obliki. Po starih zakonih v nekaterih ameriških Unijah so omenjene informacije še danes kazenski prestopki, ampak ti zakoni imajo danes toliko moči, kolikor opore kakor je ima zakon prohibicije. Ekonomske razmere jih ubijajo! Velika večina zdravnikov z mirno vestjo prepra omenjene zakone.

Liga za kontrolo porodov je v svojem zadnjem zborovanju v New Yorku izjavila, da je njena pionirska doba končana in zdaj lahko zavzame novo taktiko. Odslej bo "porodna sekcija" njena glavna točka. To pomeni v znanost evgenike. Manj otrok v blatu nižin in bede — več otrok med premožnimi inteligentnimi sloji.

Katoliška cerkev je še vedno glavna ost opozicije proti informacijam glede omejitve človeškega ploda. Ampak tudi ta svet ne bo mogla dolgo kljubovati silam ekonomskega determinizma. Časopisje že poroča, da bo katoliška cerkev naredila mik. Seveda, ta umik mora biti po vinkih in tako, sveto, in cerkvi ne bo treba priznati poraza; kajti tisočletna taktika cerkve je, da ne sme priznati poraza.

Kakor je poročala čikaška Tribune pred kratkim, v katoliških krogih zelo debatirajo o omejitvi vršanja, kako bi in kaj. Tudi katoliški vodje neradi vidijo trpljenje s kopicami otrok v družinah svojih brezposelnih vernikov; katoliški pomožni skladi so že plitvi in ne morejo jim več pomagati kot bi reba. Dobro bi bilo, če bi se neke družine moglo omejiti z stroji — ali kako, da ne bo "greha"? Pa so jo pogruntali!

Pomoč so našli v medicinskih redi. Zdravniške avtoritete bolj in bolj naglašajo dejstvo, da je ženska neko kratko dobo v mesecu absolutno varna pred nosečnostjo. Ta doba traja deset do dvajset dni, a ne enako pri vseh ženskah; dolžnost je različna. Pravilo je, da vsaka ženska samo sebe spozna! In kontrola, ki se ravna po tem dejstvu, je "natura kontrola" in brez greha! Tako se pogruntava! Če si s čim pomagaš, je greh; če si nič ne pomagaš, samo da paziš, kdaj je varno in kdaj ni, ni greha.

Ta "pogruntacija" ni nič novega. Seksologi so že davno poznali svet z "varnimi" periodami in marsikateri par, ki ne da nič na katolicizem, se poslužuje te metode in ne potrebuje "pregrešnih" kontraceptivnih sredstev. Vsak dober zdravnik vam lahko pove več o tej stvari. V angleščini je mnogo knjig, ki to na drobno opisujejo. In v klinikah za porodno kontrolo — samo lani je bilo trideset novih odprtih v Združenih državah — vas natančno poučijo o tem. Kratkotrajno: to je že javna stvar!

Kakor smo rekli: kontrola porodov je bila velik "greh" in protizakonita, dokler so ljudje na splošno delali in imeli dovolj denarja za krste, otroške pogrebe in druge take reči. Danes pa, ko morata država in cerkev pomagati, ko je odgovornost padla na javne rame — ni več "greh" in nič protizakonitga. Informacije stanejo manj kot

STROJI KORISTIJO LE PODJETNIKOM

Tobačni tovarnarji žanjejo velike profite od izboljšanja produkcije. Delavci gledajo skozi prste in s praznimi želodci

Washington. — Kdo ima koristi od stalnega izboljšanja produktivnosti, kaže, da je študij tobačne industrije od 1919 do 1930, katerega je vodil ženski biro delavskega departamenta.

V tej dobi se je vrednost produkta v industriji smodk in cigaret zvišala za 70%, kar je omogočilo korporacijam plačevanje izredno visokih dividend, ki se tekom krize niso nič znižale, pač pa še zvišale.

Edine "dividende," ki so jih tobačni delavci deležni od izboljševanja produkcije, je padanje zaposlenosti in plač. Od 1919 do 1930 je bilo tisoče tobačnih delavcev vrženih na cesto, izplačane mezde pa so padle za 23%. Biro ne poroča, kaj se je zgodilo v tej industriji zadnjih par let; znano pa je, da so delavci utrpeli drastične redukcije in da so bili poslani na cesto nadaljnji tisoči, da si se zvišala poraba cigaret.

V 11 letih se je produkcija cigaret zvišala na delavca šestkratno. Leta 1919 je znašala 500 cigaret na minuto, enajet let pozneje pa 2,600 cigaret na minuto. Slično je v industriji za smodke. Stroji so že večinoma izpodrinili ročne delavce. Nekaj ročne produkcije je še v Tampu, Fla. Biro pravi, da so stroji znižali obratovalne stroške za polovico, obenem pa podvojili produkcijo.

Nekoč je bilo izdelovanje cigareta delo obrtnika, danes pa so pri tem delu uposlene v pretežni večini ženske, seveda z nižjimi plačili, ker delavca ni za kapitalizem toliko vredna kot moški, da si lahko producira prav toliko kot delavec. V neki tovarni je preiskovalec biroja našel le 10% moških in 90% žensk; pred uvedanjem strojev so moški tvorili 80% delovne sile.

Medtem pa tobačni magnatje kopičijo stomilijonske profite letno. Pokojni tobačni kralj Duke je zapustil velikansko premoženje svojim dedičem, ki ga notorično razsipavajo, kljub temu pa raste hitreje kot ga morejo razmetati. Zgradil je bil tudi svojo univerzo in ji zapustil dovolj veliko premoženje, da se vzdržuje. Slično delajo drugi magnatje. Na eni strani skrbje za ustvarjanje intelektualnih hlapcev, da na drugi lahko držijo v suženjstvu delavce.

Raketirstvo na stroške brezposelnih

Harrisburg, Pa. — Posebna forma raketirstva na račun brezposelnih je bila te dni odkrita po državnih uradnikih.

Po izjavi Samuela R. Lewisa, direktorja državnega cestnega departamenta, morajo delavci, ki so dobili začasno delo pri gradnji in popravljanju cest, plačevati osebam, ki nastopajo kot agentje dobroteljskih organizacij, \$1.60 od dnevne mezde, ki znaša \$3.60.

Lewis je že suspendiral gradnje cest, kjer se je to raketirstvo prakticiralo in uvedel preiskavo.

pa denarna podpora za lačne in bojne otroke!

Ekonomska determinizem! Naše stališče glede kontrole porodov je znano. Nikdar še nismo rekli, da bo to rešilo ekonomsko in socialno vprašanje. To je zadeva, ki jo naj vsakdo sam rešuje po svojih potrebah in raspoloženju. Pravimo pa tole: dokler je revež sam odgovoren za oskrbo svojih otrok, ima popolno pravico, da si to oskrbo umanjša, če hoče!

Delavske demonstracije v Berlinu

Govorniki so pozvali socialiste in komuniste, naj pozabijo na stare spore in se združijo v močni politični stranki

Berlin, 8. febr. — Snoči so se vršile demonstracije v Lustgartnu, katere so organizirali socialisti, da tako protestirajo proti fašistični vladi Adolfa Hitlerja. Demonstracij se je udeležilo krog 200,000 ljudi in so bile največje v zgodovini Berlina.

Govorniki so pledirali, naj socialisti in komunisti pokopajo svoje stare spore in formirajo najmočnejšo politično stranko v Nemčiji, ki se bo lahko borila proti reakciji. Minuta tišine je bila posvečena spominu socialistov in komunistov, katere je reakcija umorila.

Na shodu so govorniki odprto izjavili fašistično vlado. Urgirali so socialiste, naj vodijo bolj odločen boj proti reakciji v obrambi ljudskih pravic in svobode. Geslo socialnih demokratov v kampanji za izvolitev novega parlamenta je: "Ljudstvo Nemčije, dvigni se in brani svoje pravice!"

Podkancelar Papen in Alfred Hugenberg, vodja nacionalistov, sta bila tarča ostrih napadov. Otto Wels, član parlamenta, je dejal, da je predsednik Hindenburg reprezentant industrijev in kot tak ne more protektirati delavcev.

Rusija predlaga težke kazni za napadalno državo

Zeneva, 8. febr. — Ker so razorožitveni načrt Francije odklonili celo njeni prijatelji, ker ga smatrajo za nepraktičnega, je Maksim Litvinov, sovjetski delegat na razorožitveni konferenci, predlagal, naj se načrt amandira tako, da se vsaka država, ki napade drugo pod kakršnokoli pretvezo, strogo kaznuje.

Litvinova definicija napadalca je vzemirala konferenco. Litvinov je dejal, da se mora vsaka država, ki napove vojno drugi državi ali invadira teritorij druge države, ne da bi napovedala vojno, bombardirati tuje ozemlje in organizirati pomorsko blokado, smatrati za napadalca. Litvinov je pozval splošno komisijo razorožitvene konference, naj vključi njegovo definicijo napadalca v razorožitveni načrt.

OPOZICIJA PROTISOCIALNI ZAKONDAJI

Tovarnarji pozvani na boj proti načrtom zavarovanja zoper brezposelnost

New York. — (FP) — Asociacija ameriških tovarnarjev je pozvala vse člane, naj se združijo v opoziciji proti prisiljenemu zavarovanju zoper brezposelnost in proti drugim načrtom socialne zakonodaje, ki so pred državnimi legislaturami. Asociacija jih tudi urgira, naj uveljavijo svoje skeme zavarovanja z namenom, da blokirajo druge načrte.

Asociacija pravi v svojem pozivu, "da pedavni razvoj jasno kaže, da je socialna zakonodaja, katero odklanjajo, nezgodna, ako ne bodo voditelji industrije podvezeli akcije, da jo preprečijo. Pridržati si morajo zlasti pravice do obratovanja podjetij na svoj način in brez vmešavanja vlade."

Vzrok, da so se razni načrti socialnega zavarovanja v Ameriki izjalovili v prošlosti, je deloma v tem, ker so nekateri veliki koncerni uveljavili svoje penzijske skeme. Ko so prišli težki časi, so se ti koncerni združili in s tem odpravili penzijski sistem. Delavci, ki so pristali na mezdne redukcije in niso hoteli postati člani delavskih unij v upanju, da bodo na stara leta dobivali penzijo, so bili prevarani, toda razočaranje je prišlo prepozno. Znanih je na tisoče slučajev, ko so bili delavci odpusteni par tednov ali mesecev pred dobo, ko bi imeli prejemati penzijo. To je dokaz, da sistem kompanjskega zavarovanja ne ščiti delavcev, ko postanejo stari in nezmožni za delo.

Governer urgira pomoč za brezposelne

Providence, R. I. — Governer Theodore Green je poslal posebno poslanico legislaturi, v kateri urgira apropriacijo \$6,000,000 za nasičevanje brezposelnih. Green pravi, da se nahaja v državi nad 60,000 oseb v velikem pomanjkanju.

Green proti priznanju sovjetov

Ameriška vlada ne sme imeti nikakih stikov s sovjeti, je njegovo stališče

Washington, D. C. — (FP) — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je te dni ponovno naglasil opozicijo proti priznanju sovjetske republike po ameriški vladi.

V svoji izjavi pravi, da ameriška vlada ne sme imeti nikakih stikov s sovjetsko Rusijo, dokler sovjetski voditelji ne zavrnejo doktrine o organiziranju komunističnih vlad potom sile. Green dalje pravi, da mnogi urgirajo priznanje sovjetov a komercialnega stališča, kar je po njegovem mnenju napačno. Trgovinske pridobitve, ki bi prišle od vzpostavitve odnosov med Združenimi državami in sovjetsko republiko, bi bile malenkostne, ker bi Rusija lahko poplavlila ameriški trg s svojimi produkti.

Britska zbornica odobrila posojilo Avstriji

Socialisti označili akcijo za nizkotno finančno potezo

London, 8. febr. — Poslanska zbornica, ki je včeraj otvorila zasedanje, je pri drugem čitanju sprejela predlogo, da Velika Britanija posodi Avstriji \$20,000,000, kar je v soglasju z dogovorom, ki je bil sprejet v juliju lanskega leta.

To vsoto Avstrija potrebuje za izplačitev kratkoročnega posojila Angleški banki. Francija je nedavno obljubila Avstriji enakako posojilo. Socialistična opozicija v parlamentu je izjavila, da je ta akcija nizkotna poteza v mednarodnih financah.

Jeklarski trust bo spet reducirjal mezde

New York. — Na basi poročil iz Wall streeta namerava jeklarski trust spet reducirati mezde.

Jeklarska industrija obratuje v zadnjih mesecih samo 15 odstotkov od kapacitete. Z namenom, da zasaigra dividende delničarjem, bo trust spet reducirjal mezde delavcem, ki so že sedaj praznike.

ODPOR FARMARJEV POKAZUJE USPEHE

Zavarovalne družbe ustavile prodajanje farm na javni dražbi

New York. — (FP) — Ker so nekatere velike zavarovalne družbe kapitulirale pred militantnimi farmarji, ki so aktivni v kampanji proti prodajanju zadolženih farm na javni dražbi, so s tem ustavili rubežni, ki predstavljajo več kot eno milijardo dolarjev, v zadnjih dveh mesecih, se glas poročilo farmarskega komiteja akcije, ki je bil imenovan na konferenci farmarskih organizacij v decembru lanskega leta.

Revolta organiziranih farmarjev v raznih državah je bila svarilo zavarovalnim družbam, da morajo ustaviti rubežni. Šerifi so v mnogih krajih odklonili izvesti rubežni s silo, ko so jih obkolile grupe militantnih farmarjev. Ker so cene poljskim pridelkom padle od 60 do 80 odstotkov, farmarji niso mogli povrnati svojih obveznosti. To je vzrok, da je program krajevnih komitejev akcije dobil podporo pri farmarjih, ki so se takoj izrekli za pomoč svojim sosedom, katerih posestva se je nameravalo prodati na javni dražbi zaradi zasostalih davkov in neplačanih obresti in kapitala na dolgove.

Pregled kaže, da je 42 odstotkov farm v Texasu obremenjenih s dolgovi. Slična situacija prevladuje tudi v Iowi, Nebraska in drugih agrarnih državah. Prva vknjižbe na farme znašajo najmanj devet milijard dolarjev, od teh jih drže zavarovalne družbe v vsoti dveh milijard.

Prodajanje farm je bilo ustavljeno v Texasu, Illinoisu, Oklahomi, New Jerseyju, Iowi, Pennsylvaniji in v nekaterih drugih državah, kar pomeni, da je cenovni sistem (kapitalistični) skrahiral na farmah.

Škof žigosa Illinoiske pomožne akcije

Dejal je, da je komitaja krhila načela verske svobode, ker je dala večje vsote denarja iz državnega sklada katoliškim dobrodelnim organizacijam

Chicago, 8. febr. — Episkopalni škof George Craig Stewart je včeraj na konvenciji svoje cerkvene organizacije ostro bical politiko Illinoiske pomožne komisije, ki je sprejela sklep, da se državni denar daje verskim organizacijam, da ga razdeli med svoje reveže.

Škofova kritika je bila naperjena proti katoliškim dobrodelnim organizacijam, ki so prejle denar iz državnega pomožnega sklada in je to akcijo odobril odbor čikaškega okraja. Omenil je proteste, katere so poslali okrajnemu odboru reprezentanti metodistične, luteranske, presbiterijanske in episkopalne cerkve kakor tudi čikaška cerkvena federacija.

Illinoiska pomožna komisija je nedavno sugestirala, naj se vsota \$150,000 iz državnega sklada izroči katoliškim dobrodelnim organizacijam v februarju. Poleg tega je Emergency Welfare dala že \$83,000 tem organizacijam za podpiranje bednih med katoličani.

"Ta politika je diskriminatorska in nepravilna," je dejal škof Stewart, "in pomeni kršitev principov verske svobode, ki jih garantira ustava. Moje mnenje je, da se mora denar iz državnega sklada razdeljevati med vse potrebne, ne glede kateri cerkvi ti spadajo."

Zgodovina se ponavlja! Jacksonov duh opazuje borbo ameriškega ljudstva z dolgovi. (Narisan Art Young.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE POMOŽNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v objavi, na primer (Jan. 21, 1933), poleg vsakega imena na računovodni listi...

Domač drobiž

Nesreča na cesti

Bradock, Pa.—Dne 4. t. m. je bil pobit od truka na cesti šestletni Edward Suštar, sinček rojaka Johna Suštara...

Pennsylvanski drobiž

Latrobe, Pa.—John Fradel, član društva Torch of Liberty SNPJ, leži bolan na svojem domu...

Smrtna kosa v Clevelandu

Cleveland.—Zadnji soboto je umrl Andrej Senk, samec, star 60 let in doma iz Predoselj na Gorenjskem...

Stara naseljenka umrla

Ely, Minn.—Tu je umrla Margareta Kočevar, stara 67 let in doma iz Dolnje Pake pri Črnomlju...

Smrt v jezuru

Milwaukee.—Pred nekaj dnevi so iz jezera Michigan potegnili truplo Matije Kranarja, starega 76 let in doma iz Nove Stifte pri Gornjem gradu na Stajerskem...

AFORIZMI

Delajmo, če hočemo živeti po življenjskih zakonih!

Samo resnica bi se smela boriti za nadvlado.

Genla navadno nastajajo zaradi lepih (vsaj navidezno lepih) namenov, a ljudje jih največkrat rabijo tako, kot da so namenjeni posvečenim gestom.

Naj si bo človek še tako zavrtel, vendar še vedno hrepeni za nečem; hrepeneti se pa pravi stremeti za boljšim, toda človek se sam navadno ne more več dvigniti.

Kdor veruje v človeka, mora pomagati najslabšim; to je vera v dobro, a dobro ne pride samo od sebe.

Če stremiš res za dobrim, ne moreš sovražiti dela.

Dogma ni na višku spoznanj, kajti spoznanja so jo že zdavnaj prerazala, dočim se ona nikamor ne gane.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Sokolaki dan v Clevelandu

Cleveland, Ohio.—V nedeljo 12. februarja ob tretji uri popoldne prireja društvo "Slovenski Sokol" javno telovadbo s plesom.

Naš Sokol v Clevelandu preživlja v letošnjem letu že 35. letnico avojeja postanka. V vseh teh letih so stali Sokoli vedno v naprednih vrstah našega narodnega udejstvovanja.

Sokol vabi vse napredno mišleče Slovence in Slovenke, da prihitijo v nedeljo na javno telovadbo našega Sokola v Clevelandu.

Rezervirajte nedeljo 12. februarja za Slovenskega Sokola v Clevelandu!—Zdravo!

Janko N. Rogelj, tajnik Sokola.

Detroitaki paberki

Detroit, Mich.—Stavka pri Briggs Mfg. Co. in Murray Corporation of America se še vedno nadaljuje.

Stavka je paralizirala ves Fordov in Hudsonov sistem. Naš "liberalni" župan Murphy je dal vso policijsko silo na razpolago družbam.

Manjši spopadi in aretacije so na dnevnem redu. Upati je, da stavkarji zmagajo pri svojih upravičenih zahtevah.

V soboto dne 25. feb. zvečer se vrli v Slov. del. domu zanimiva debata mladinskih odsekov med kluboma 114 in 115.

Skupna društva SNPJ in SSPZ na zapadni strani uprizore na velikoponočno nedeljo dne 18. aprila zanimivo dramo v treh dejanjih — "Begunka" in komedijo v enem dejanju — "V nedeljo jutraj".

Prošli teden se je nahajal med nami na predavateljski turi Norman Thomas. V Detroit je prispel na povabilo učiteljev, na katere je napravil zelo ugoden vtis.

no kracije" ter pozival množico, da se organizira politično, strokovno in ekonomsko, dokler še ni prepozno.

Mladinska odseka klubov 114 in 115 se pridno vešbata za globoko zamišljeno socialno dramo "R. U. R." ki se uprizori enkrat v marcu v Slov. del. domu.

V Detroitu se je pojavil nov tednik s socialističnimi načeli. "The Detroit Leader." Prva številka vsebuje izborno gradivo lokalnega in splošnega značaja.

Radikalni list smo v Detroitu že davno pogrešali. "Leader" ne bo samo gonilna sila soc. aparata, pač pa bo glasilo vseh zatiranih in ponižanih.

Ocenjevalcev ali kritikov kulturnih priredb je več vrst in različne kvalitete. Mali odstotek jih je, ki so iskreni in ki poročajo svoje vtise iz čisto umetniškega stališča.

Tretja vrsta "kritikov" je pa že podvržena fanatizmu. Te ljudi obvladujejo strankarski in verski predsodki.

Poročilo iz zahvala No, Chicago, Ill.—Kot običajno vsako leto, tako so tudi letos pri našem društvu št. 119 SNPJ na seji meseca januarja odstopile stare urednice in nastopile so nove a primerne nagovorne predsednice.

Senatorja Cutting (levo) in La Follette na sestanku z odborom organizacij brezposelnih delavcev.

da se je vse tako končalo. Nisem pa od daleč mislila, da je še nekaj skritega.

Nekdo je potrkal na vrata in me poklical iz društvene dvorane. Bila je hišnica S. N. D. Pove mi, da me hoče videti mrs. Mary Andres iz Chicaga, Ill. "O, kako prav," sem vzkliknila, "da se lahko pogovorim z njo zaradi stanovanja za časa zborovanja gl. odbora SNPJ."

Stopila sem v dvorano — vse zasedeno, le zame je bil še prostor. Mize polne peciva. "Članice so vse to napravile," sem premišljevala, "in v teh težkih časih. Predsednica me je nagovorila, ne vem dobro kaj, kajti omenjeni spomin me ni zapustil."

Vsled onega spomina nisem bila zmožna članicam počeno se zahvaliti, zakar prosim vse navzoče članice, da mi oprostite. Nikdar nisem pričakovala toliko požrtvovanja od vas, posebno v teh slabih časih.

Vabilo na "Slavčovo" večerinko Detroit, Mich.—Kljub slabim časom se prirejajo razne veselice in zabave, uspehi teh pa se merijo po sedanjih razmerah.

Detroit, Mich.—Kljub slabim časom se prirejajo razne veselice in zabave, uspehi teh pa se merijo po sedanjih razmerah.

Promet po mestu je bil za eno uro ustavljen. Gledalcev je bilo brez števila. Najstarejši meščani so se izrazili, da kaj takega še niso videli.

Vsa čast našim Slovenkam! Pokazale so, da se zavedajo položaja; v vseh naselbinah so zelo aktivne.

Senatorja Cutting (levo) in La Follette na sestanku z odborom organizacij brezposelnih delavcev.

Senatorja Cutting (levo) in La Follette na sestanku z odborom organizacij brezposelnih delavcev.

Sovjetska artiljerska ekspedicija pod vodstvom prof. O. H. Schmidt. Zenska na sliki je zastopala sovjetski meteorološki biro.

Zgodovinski dan

Springfield, Ill.—Dne 29. jan. je bil dan, kakršnih še ne pomni zgodovina Springfielda.

Ob 1. uri se je začela pomikati deset tisočera množica belo oblečenih žensk ob zvoku šestih godb, noseče zastave in bandera z raznovrstnimi napismi.

Pohod se je vrtil v najlepšem redu, celo governor se je izrazil pohvalno o tem.

Ko smo se uvrstile pred državno poslopje, so zaigrale godbe in iz 10 tisoč gri je zadonela pesem —

SOLIDARITY FOREVER! When the Union's inspiration, Through the Workers' blood shall win.

Ob koncu je nastopil zbor Save a podoknico in s zdravnicami. Režijo je vodil Miško, ki je obenem igral v vlogi, sifirala pa je Zupancič.

Ob koncu je nastopil zbor Save a podoknico in s zdravnicami. Režijo je vodil Miško, ki je obenem igral v vlogi, sifirala pa je Zupancič.

Baker proti odpoklicu anti-kafistične postave Cleveland, — Newton D. Baker, znani "liberal" Wilsonovega kova in aspirant za stru v Rooseveltovi vladi, je pri tem, da bi državna zakonodajna odposlila zakon proti dikalizmu. Zakon je tako določen, da ga je kršil celo Baker, da je pred odsekom pobijal nje za odpoklic, pravi Hartor.

ko vidi otroke lačne, bone, gane. Ko ni poučena o otrocih in ji niso znane razmere, v terih se nahaja mož, ga bo tovo silila, da gre delat, pa ji on sam še tako žopovet. Njso so otroci prva misel ljubega mru močicek, nered vzame pelco, potegne po na oči in gre sbehat. Je storil neki tukajšnji ro. Ko so mu tovariši malo prali kosti, je rekel: "Je, kaj čem? Če grem delat, me pnikri tepejo, če sem doma žena..."

Borba je res huda, ali nam preostaja? Boljše je dati brez dela kot stradati delati zraven, kot boote greste nazaj pod Lewisovo tatorstvo. Ispil vam bo to malo krvi, ki vam je estil, on se bo pa mastil za vaše kof se že toliko let. Ko ste se arečno rešili njmoči, držite trdno, ne omakite! Zgubiti nimate ničesar, dobiti pa veliko, ako obvarate novo unijo, ki bo res vabla rokav poštenih ljudi, ne pa ribševalcev. Ne izdajate svojih bratov, ne jejte kruha njihovih otrok. Vam bo Mas je velika. Zmagali bomo potem obračunali z vami.

F. P.—Ribnikar

K uprizoritvi "Dobitka"

Chicago.—Razni poklici tiki so namenja, da so upri komedijske uprizoritve teje dramake. To pravilo se je ke mere pokazalo prošlo ljo pri uprizoritvi Lipahove deljanke komedije "Glavni bitek," ki jo je dal na dramaki odsek soc. kluba v dvorani ČSPS. Objektivno cenjevanje iger se izvrli daj, če se obdela stvar kot to, potem pa posamezne prvi ocenjevalec je bčinar, sprejme" predvajanje s njim odobravanjem ali pa no. Lahko se reče, da je bla deljaka uprizoritev delezna vega, dasi ne v tisti meri naše komedije v prejšnjih sezijah.

Kot celota je nedeljska stava beležila uspeh, ki pa deloma rotila pretiravanja, različna izgovarjanja nekoe oseb in pomanjkanje doma naravnega tempa. Te hibe nas večkrat opažajo in se vedejo do zaželjenega neklega razpoloženja. Uprimo "Glavnega dobitka" je imela brano mero posrečenih primki so prilično odtehtali hiba.

Izmed moških vlog je bila bolj posrečena Brankova, je podal John Kochevar. Razložen v izgovorjavi in pričevalno naraven v g. Njemu sta z različno izgovor sledili Mary Andres kot čka in Anna Miško kot Marobe sta bili dobri v interpretjah. Miško, v vlogi starega Jesorja Brvarja, je prišel v element šele po dobljenem bitku, ko je spretno maritnično navdušenega sportu, njegova maska je bila posre Mimie Omahen, deloma d. Je bila premlada za Matilde varjevo ženo; bolj bi ji jala kakšna druga vloga. to je Mary Udovič dobro poma. Ostale osebe, ki so pomn v igri, so bile: John Hujan mon Kocjančič, Anton (Vladimir Babič), Alice (Marica), Frank Udovič (Štof) in Frank Wegel kot kaster.—B.

Ob koncu je nastopil zbor Save a podoknico in s zdravnicami. Režijo je vodil Miško, ki je obenem igral v vlogi, sifirala pa je Zupancič. Udeležba ni bila čajna, ker je nagajalo vreme in pa slabe razmere. Igrali je bila splošna zabava som. Igral je Kochevar, kaster.—B.

Ob koncu je nastopil zbor Save a podoknico in s zdravnicami. Režijo je vodil Miško, ki je obenem igral v vlogi, sifirala pa je Zupancič. Udeležba ni bila čajna, ker je nagajalo vreme in pa slabe razmere. Igrali je bila splošna zabava som. Igral je Kochevar, kaster.—B.

Baker proti odpoklicu anti-kafistične postave Cleveland, — Newton D. Baker, znani "liberal" Wilsonovega kova in aspirant za stru v Rooseveltovi vladi, je pri tem, da bi državna zakonodajna odposlila zakon proti dikalizmu. Zakon je tako določen, da ga je kršil celo Baker, da je pred odsekom pobijal nje za odpoklic, pravi Hartor.

Najnamenjivaje dnoze luvne vesti so v "Travst". Ali jih štate špa?

ŽELEZNA PETA

Jack London:

Socijalni roman.—Preval Ivan Vuk.

17. Bombni atentat v kongresu

Ko so razgnali kmečke državice, so izginili njih poslanci iz kongresa. Bili so obtoženi velezdaje in njih mesta so zasedle kreature "Železne pete". Socialisti so bili v pomilovanja vrednem položaju in spoznali so, da je blizu njih konec. Kongres in senat je bila samo prazna pretveza, burka. Splošno koristne zadeve so se svecano razpravljale, med tem pa se je v resnici vse, kar je bilo narejenega, naredilo tako, da je nosilo pečat oligarhije.

Ernest je bil ravno v najboljšem gostem bojnem metezu, ko je prišel konec. Razpravljalo se je o zakonu za podpore brezposelnih. Trdi časi prejšnjega leta so velike proletarske množice docela izčrpali. Še vedno trajajoča zmeda jih je tlačila še bolj. Milijoni so gladovali, med tem ko je bila oligarhija in njeni priveški prenasličeni. Mi smo pravili tej siromašni množici "ljudstvo dna". Da bi omilili njih strašen položaj, so socialisti stavili zakonski projekt za podporo brezposelnih. Ali to ni bilo po godu "Železni peti". Na svoj način je delala priprave, da bi zaposlila te milijone. Ali njena pot ni bila naša pot, zato je izdala ukaz, da se mora naš predlog preglasovati. Ernest in njegovi sodrugi so vedeli, da je ves njih napor zaman. Zavlačevanja so bili že sitli. Hoteli so, da se nekaj zgodi. Vedeli so, da ne dosežejo ničesar, ali upali so vendarle, da napravijo konec tej zakoniti burki, katere neprostovoljni soigralci so bili. Niso vedeli, kakšen bo konec, ali tako nesrečnega niso pričakovali, kot je v resnici napočil.

Tisti dan sem sedela na galeriji. Vsi smo slutili, da preti nekaj strašnega. Ležalo je v zraku. Blizina tistega se je slutila iz krdel oboroženih vojakov, ki so stali na hodnikih in iz gruči častnikov, ki so stali ob vhodih v kongresno poslopje. Oligarhija je stavkala. Ernest je govoril. Risal je bedo brezposelnih z željo, da na kak način ogreje srca in vest članov kongresa. Ali republikanci in demokrati so se rezali in se posmehovali. Bil je krik in šunder.

Ernest je naenkrat udaril na drugo struno. "Vem, da vas ne ganejo moje besede. Vi nimate duš, ki bi bile dostopne ganutju. Vi ste mehkopluta, ohlapna bitja. Imenujete se visokodone republikance in demokratje. Ni republikanske, ni demokratične stranke. V tej hiši ni republikancev niti demokratov. Tu so lisini in kleoplatzi, kreature plutokracije. Govorite z gostobesednimi, zastarelimi umetniškimi izrazi o svoji ljubezni do svobode, a pod obleko imate oblečeno škrlatno-rdečo livrežo "Železne pete".

Kar se je začel divji krik na klici: "Red! Red!" Preglasili so Ernestov glas, ali on je prenehal omalovažujoče, čakajoč, da se šunder nekoliko poleže. Mahal je z roko sem in tja, kot da jih hoče pridržati. Nato se obrne k svojim sodrugom:

"Slišite lajež dobrorejene bestije!"
Nastal je peklenški vrišč. Predsednik kliče k besedi in gleda s pričakovanjem v gruči častnikov, stoječih med vratmi. Slišijo se klici "upor" in nek velik, okrogel, žogi podoben newyorški poslanec zatuli nad Ernestom, da je "anarhist".

Ali Ernest se zato ni zmenil. Vsaka mišica je delovala v njem in obraz mu je bil, kakor obraz boreče se zveri. In vendar je ostal hladen in miren.

Življenje žene v Palestini

Naše žene bo gotovo zanimalo, kakšno življenje imajo žene v Palestini, torej v deželi, ki je vaakomur pri nas znana, saj so se v njej odigravali začetni dogodki krščanstva. Palestina, izpočetka zibelka židovstva, je postala za Rimljanov zibelka krščanstva, mesto Jeruzalem, Bethlehem, reka Jordan, Oljaska in druge gore in griči: so maršikom med nami sveti kraji. Ali po ustanovitvi islama je postala ta dežela plen mohamedanskih narodov, Arabcev in Turkov, sledile so proslute križarske vojne in tako je bilo onodod vrvenje do današnji dni. Kot turška dežela je postala leta 1922 angleška mandatna dežela in danes je tu nekaj zarodek novega židovskega kraljevstva na svetu. Meri 26300 km², ima približno 933.000 prebivalcev, od česar je do 600.000 mohamedancev, do 90.000 kristjantvo, 160.000 pa židov.

O življenju žene v tej deželi piše Kurt Stechert:

Palestina je dežela treh veroizpovedi: islama, židovstva in krščanstva. In ker ne vidi nobena od teh treh veroizpovedi v ženi polnovrednega bitja kakor je to mož, je ženska v Sveti deželi zaslužena in zatirana dvakratno, da celo trikratno. V imenu Izveličarja jo pritikajo

"Ne pozabite," je rekel z glasom, ki je prekričal krik v dvorani, "ako boste sedaj pokazali sočutje do proletarijata, bodo ti nekega dne imeli sočutje tudi z vami."

Kriki "upornik" in "anarhist" se podvoje.

"Vem, da ne boste glasovali za predlog," je nadaljeval Ernest. "Vaši gospodje so vam ukazali, da glasujete proti. In vi mi pravite anarhist! Vi, ki ste uničili ljudsko vlado, in sedite brez sramu na javnih mestih, mi pravite anarhist?! Jaz ne verujem v peklenški ogenj in žveplo; ali v trenutkih, kakršen je ta, obžalujem, da sem brezveren. Ne, v trenutkih, kakršen je ta, sem vernik. Mora biti pekel, ker drugega primernega mesta ni nikjer, ki bi vam bil v dostojno kazen, dostojen vašemu zločinu. Dokler boste vi in vam enaki živeli, je na svetu življenjska potreba, da eksistira pekel.

Pri vhodih je nastalo vrvenje. Ernest, predsednik in vsi poslanci se ozrejo.

"Zakaj ne pokličete svojih vojakov, gospod predsednik, in jim ukažete, da store svoje delo?" vpraša Ernest. "Tako boste hitro izvedli svoj načrt."

"Imamo druge načrte," je bil odgovor. "Zato so vojniki tu."

"Slutim tiste načrte," se posmehe Ernest. "Zavrtni umor ali takega nekaj."

Ko je bila izgovorjena beseda "zavrtni umor," je kričanje izbruhnilo zopet. Ernest si ni mogel pridobiti posluha, ali ostal je na svojem mestu in čakal na pavzo. In tedaj se je zgodilo. Z galerije nisem mogla drugega videti, kakor da se je zabliskalo. Eksplozije nisem mogla videti, slišala pa sem njeno grmenje. Vide-la sem, kako je Ernest, obdan z gostim dimom, omahnil in padel in kako so vojniki pridrveli v dvorano. Njegovi sodrugi so planili po koncu, besni in sposobni za vsako reč. Ali Ernest se je oprjel in dvignil roke, da dobi posluš.

"To je komplot," je zvenel njegov glas v svarilo sodrugom. "Ne podvezemajte ničesar, drugače ste zgubljeni."

Nato je počasi omahnil in vojniki so bili pri njem. V naslednjem trenutku so vojniki izpraznili galerijo in ničesar več nisem videla.

Akoravno je bil moj mož, me niso pustili k njemu. Ko sem povedala, kdo sem, sem bila takoj aretirana. In v tistem času so bili vsi kongresisti, ki so bili v Washingtonu, aretirani, med njimi celo nesrečni Simpson, ki je ležal v hotelu, bolan na tifusu.

Sodnijsko postopanje je bilo kratko in jasno. Ljudje so bili obsojeni. Čudež, da Ernest ni bil usmrčen. Oligarhija je tu storila težko in drago napako. Ali v tistih dneh je bila oligarhija preveč samozavestna. Bila je pijana uspeha in niti sanjalo se ji ni, da je v tej peščici junakov moč in energija, ki je potresala temelje oligarhije. Jutri, ako izbruhne velika revolucija in bo po vsem svetu odmeval korak milijonov, bo zvedela oligarhija, ali prepozno, kako mogočno se je razrastla peščica junakov.

Celo revolucionarka, in sicer takšna, ki je bila posvečena v vse upe in bojzani in tajne načrte revolucionarjev, lahko, kakor malokdo, zavrnem vse očitke in obdolžitve, da smo mi, socialisti, krivi za bombni atentat v kongresu. In izjavljam kratko in jasno, brez vsakih okoliščin, brez vsakega kolebanja ali dvoma, da socialisti niso pri tem atentatu imeli svojih rok niti v kongresu, niti izven kongresa. Kdo je vrigel bombo, ne vemo, ali to vemo prav gotovo, da je mi nisimo.

(Dalje prihodnjik.)

arabska žena stane nekako 40 do 50 angleških funtov. Ker je danes angleški funt šterlingov vreden nekako 210 dinarjev, je torej cena arabske žene 8.400 do 10.500 dinarjev, vendar so cene v mestu in po deželi različne.

Žena je v prvi vrsti delovna živina, ne pa življenska tovarišica. Marsikateri Arabec precej premišluje, kaj naj si kupi najprej: ženo ali osla. Zaradi izredno primitivnega poljedelstva v teh krajih imajo delovne moči, pa bodi človeške bodi živalake velik pomen in vloga, in to je eden od razlogov, zakaj arabski možki drugače kalkulirajo kot pa evropski. Arabcem se zdi njihovost stališče kot povsem samobsebi razumljivo in tudi moralno. Nasprotno arabske žene so celo ogorčene, če vidijo na primer židovsko ženo jezdit na oslu, kajti to je proti njihovega tradicionalnemu in za nje edino upravičenemu moralnemu naziranju. Moralo dela življenje in zaradi tega je morala v različnih časih in v različnih pokrajinah povsem različna, kar izražamo v (navadno niti ne pravi premišljenem) pregovoru: "Drugi narodi, drugi običaji."

Čeprav prinese hčerka pozneje denar, je rojstvo moškega potomca veliko pomembnejši dogodek. Če je to žensko bitje, ki je sorelo v naročju matere in

je končno prišlo na svet, napravijo prebivalci dolg obraz in zamrmrajo: "Samo deklica!"

Arabsko ženo neverjetno in brezobzirno izkoriščajo. Za žensko sploh ni prav nobenega obzira. Pomisliti je treba, da stanojejo arabski kmetje v kočah iz ilovice in potem si je treba predočiti, kaj znači to, če morajo take žene roditi vsako leto otroka. Zato nikogar ne preseneča visoka umrljivost dojenčkov. Največji del dojenčkov umrje. Brez obrambe je podvržena arabska žena volji narave. Jasno je, da si ureditve rojstev v Sveti deželi niti misliti ne moremo. Tudi če bi bilo mogoče preskrbeti tehnična sredstva, bi nikakor ne bili podani ideološki pogoji za njih uporabo. V gornjih slojih, ki so se navzeli že evropskega duha in prav tako pri iz Evrope došlih židih bo to povsem drugače, ali pravilo so je zgoraj opisano pomanjkanje in brezmočnost proti počenjanju narave. Tudi rodbinski poglavar postopa z žensko brezobzirno. Razumljivo je, da morajo ženske nositi vodo, pripravljati jedilo in oskrbovati otroke, poleg tega pa morajo izvrševati še najtežja dela na polju. In pri tem ne smemo pozabiti, da arabsko gospodinjstvo ne pozna nikakih racionaliziranih metod! Da sedi mož brez tovara na oslu in židane volje jaše, med tem ko mora žena težko otovorjena in noseč poleg drugih tovorov še otroke, capljati zadaj, je v Sveti deželi vsakdanja slika.

Prav polagoma leze napredek tudi v Palestino. Vsekakor, leze pa le! Pred petdesetimi leti, tako mi pripoveduje neki židovski zdravnik, je bilo še veliko slabše. Če je bilo treba meriti puls (bitje srca), je bilo to mogoče samo na ta način, da so sedele ženska za pregrajo in so mogle ven svojo roko. Ali pogledati v goitanec je bilo popolnoma nemogoče. Med tem so se okosteneli običaji v korist zdravstva malo zrahljali. Tako stanje, kakršno se dogaja še danes, je dandanašnji, da je žena z oslom vred vprežena v plug, da orje v neznojni vročini trdo zemljo, med tem ko mož deleč svoje udarce enako oslu in ženi zapoveduje, ne bo moglo trajati več dolgo. Nastopajoči kapitalizem bo zrevelucioniral ves Orient pa tudi takozvano Sveto deželo. Že danes se izvršujejo velepomembne preosnove. V mestih je postalo že zelo mnogo drugače, kar je na zunaj razvidno med drugim že v izpremenjeni ženski obleki. — Ne upoštevajoč te v Orient že izvršene preosnove, bo pospešen ta proces v Palestini še z dejstvom, da se zdaj nahajajo na mnogih krajih že židovske naselbine, v katerih se trudijo živeti možje in žene povsem moderno življenje. Ti ljudje so se v Palestino vselili iz Evrope in se večinoma priznavajo k socializmu. Živijo v poljedelskih zajednicah (komunah), v katerih so ženske popolnoma enakopravne. Iz tega razloga je tu tudi zakon v mnogih slučajih čisto ljubavno razmerje. In ker je tako, se izvrši v teh komunah tudi zelo malo ločitev zakonov, čeprav bi se jih prav lahko izvedlo, ker temelje zakoni židovskih naseljenecv na enostavni, svobodni odločitvi po volji. Oblika spolnega sožitja v socialistični bodočnosti temelji na obojestranski gospodarski neodvisnici, na vzajemni vzgoji otrok in svobodni odločitvi po volji. In, če protestirajo v zvezi z zaradi kapitalističnega razvoja nastajajočim prebujanjem Orienta arabske žene proti svoji brezpravnosti, je to samo etapa na poti k temu cilju. Cv. K.

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti oziroma Književni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če katero želite naročiti, sedaj je čas za to.

Ameriški Slovenci, slane.....	\$3.00
Slovensko Angleška Slovnica.....	2.00
Zajednici.....	1.75
Soban Biogenenjo.....	1.50
Polje Malaventura v kabarets.....	1.50
Jimale Higgins.....	1.00
Erbenica, igra.....	.35
Med brati, igra.....	.30

Denar in naročilo pošljite na naslov:
PROSVETA
2657 S. Lawndale Avenue,

Scena iz Šanhajkvana na meji Mandžurije in Kitajske, danes v rokah japonskih čet.

IZ ŠKOTSKE TORBE

V Aberdeenu stopi v tramvaj neki Škot in ponudi sprevodni-ku listek, da mu ga prešči-pne. "Kaj pa naj to bo?" se začudi izprevodnik. "To je vaš vozni listek?" Potem ga natančno pogleda: "Saj to je še iz časov konjske železnice!" "All right!" pritrdi Škot. "Toda na listku ni predpisan noben rok, do kdaj se sme prestopiti. Med tem sem bil v Kanadi..."

Vijudnost

Komponist in klavirski tuoz Evgen d'Albert je bil demkrat poročen. Ena njegov-čimo, katera — se je odlično bolj, kako bi rekli, z notri mi vrlinami kakor z vnanji. Kmalu potem, ko se je d'Al- z njo poročil, je nekdo pred-Grünfeldu, da ga ji pred-Grünfeld pa je damo samo- tično premeril in odmah- roko: "Počakajmo rajši do pri- nje!"

Francoz, Anglež in Škot se pogovarjajo, kaj bi napravili, če bi se lepega jutra zbudili in videli, da so čez noč zaslužili milijon.

"Jaz bi si kupil majhno posestvo in brez skrbi živel do konca dni," je dejal Francoz. "Jaz bi potoval okoli sveta," je menil Anglež. "Jaz bi se pa naglo obrnil na drugo stran," je odgovoril Škot, "še enkrat zaspal in gledal, ali se ne bi dal še en milijon v spajnu zaslužiti."

V JUGOSLAVIJO
Moderni udobnost in neprerokljiva potovanja v vašem sredstvu...
ZMERNE CENE
HAMBURG-AMERICAN LINE
117 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO

TISKARNA S.N.P.J.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopisne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.
VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unfjsko delo prve vrste.
Pišite po informacije na naslov:
S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4904
Chicago, Ill.
Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila

HAYES DENT OFFICE
Ustanovljen pred 30 leti
CENE SO ZMERNE
Preiskava zastonj
Nasproti Davis prebivališču
v 2. nadstropju
326 S. STATE ST.

V BLAGI SPOMIN PRVE OBLETNICE SMRTI
našega najvse ljubljenejšega soproga in očeta
JOHN FRANKA
Dolgo leto je minulo, 6. februarja 1922, ko počili so Te v prazni grobi. Tam miruje tvoje truplo sedaj trdnost, a duh tvoj med nami vedno še živi. Ko usoda kratek čas od nas, krhki bil je tisti čas. Neizmerno Te pogrežamo, žalujoči ostali:
FRANCES FRANK, soproga; Mary in Violet, hčeri; Sheboygan, Wis.